

LT

LT

LT

EUROPOS KOMISIJA

Briuselis, 2010.3.31
KOM(2010)127 galutinis

•

KOMISIJOS KOMUNIKATAS TARYBAI IR EUROPOS PARLAMENTUI

ES pagalbos besivystančioms šalims sprendžiant aprūpinimo maistu problemas politikos programa

SEK(2010)379

1. PAAIŠKINIMAS

Per kelerius pastaruosius metus padaugėjo nuo alkio ir nepakankamos mitybos kenčiančių gyventojų; 2010 m. daugiau kaip 1 mlrd. žmonių neužtikrinamas aprūpinimas maistu. Maisto nepakankamumas neigiamai veikia žmogaus vystymąsi, socialinį ir politinį stabilumą ir pažangą įgyvendinant Tūkstantmečio vystymosi tikslus (TVT). Silpnoms valstybėms itin daug sunkumų kyla siekiant pirmojo TVT – panaikinti ypač didelį skurdą ir badą.

2007–2008 m. pasaulio rinkose smarkiai padidėjusios maisto kainos paskatino susimąstyti apie visuotinį aprūpinimą maistu. Įsteigta Jungtinių Tautų (JT) Visuotinės maisto krizės aukšto lygio darbo grupė, skirta derinimui JT gerinti; užmegzta Pasaulinė žemės ūkio, aprūpinimo maistu ir mitybos partnerystė; 2009 m. Akviloje didžiojo aštuoneto šalių vadovai susitarė dėl išsamios aprūpinimo maistu darbotvarkės.

Europos Sąjunga (ES) aprūpinimo maistu uždaviniams spręsti sukūrė 1 mlrd. EUR biudžeto Maisto priemonę¹, skirtą teikti laikiną paramą labiausiai nukentėjusioms besivystančioms šalims. Jau daugelį metų ES ir jos valstybės narės tiek finansiniu, tiek politiniu požiūriu yra svarbiausios ir patikimiausios veikėjos aprūpinimo maistu srityje.

Atsižvelgiant į pastarojo meto įvykius ir siekiant spręsti būsimus uždavinius, būtina priimti naują bendrą aprūpinimo maistu politiką, stiprinti ES pozicijas sprendžiant aprūpinimo maistu uždavinius ir didinti ES pagalbos veiksmingumą, kaip nurodyta Lisabonos sutartyje², 2020 m. ES strategijoje³ ir Europos konsensuse dėl vystymosi⁴. Būsimi su aprūpinimu maistu susiję uždaviniai yra gyventojų skaičiaus augimas, spaudimas gamtiniams ištekliams ir ekosistemoms, neigiamas klimato kaitos poveikis žemės ūkiui, dėl kurio keičiasi kultūrų auginimo sąlygos ir todėl prireikia prisitaikymo priemonių. Be to, į bendrą politikos programą būtina įtraukti tokius pagrindinius dabartinius aprūpinimo maistu uždavinius, kaip mityba, kainų svyravimai, socialinė apsauga ir apsaugos tinklai, biodegalai, maisto sauga, moksliniai tyrimai ir inovacijos, didelių žemės sklypų įsigijimas ir „Teisės gauti maisto“⁵ koncepcija.

Šio komunikato tikslas – parengti bendrą ES ir valstybių narių politikos programą, skirtą kovoti su alkio ir nepakankama mityba visame pasaulyje, taip siekiant pirmojo TVT. Ši programa dera su kitais teminiais dokumentais (švietimo, sveikatos, lyčių lygybės ir mokesčių valdymo srityje) ir 2010 m. pavasario posėdžiui rengiamu vystymosi srities dokumentų rinkiniu, kuriuose bendrai išdėstyta ES pozicija, kurios ji laikysis 2010 m. rugsėjo mėn. vykstančiame JT aukšto lygio susitikime dėl TVT. Šį komunikatą papildė komunikatas dėl humanitarinės pagalbos maistu⁶, kuriame daugiausia dėmesio skiriama nepaprastosioms padėtimis ir pagalbai po nelaimių.

¹ COM (2010) 81, dėl pažangos ataskaitos.

² 210 straipsnis.

³ COM (2010) 2020.

⁴ 2006/C 46/01.

⁵ Jungtinių Tautų tarptautinio ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių pakto 11 straipsnis (1966/1976).

⁶ COM (2010) 126.

2. VISA APIMANTIS APRŪPINIMO MAISTU POŽIŪRIS

Siūloma politikos programa su aprūpinimu maistu susijusiems uždaviniams besivystančių šalių kaimo vietovėse ir miestuose spręsti keturiose tarptautiniu mastu pripažintose srityse:⁷ 1) didinant maisto tiekimo galimybes; 2) gerinant galimybes gauti maisto; 3) gerinant vartojamo maisto kokybę; 4) didinant krizių prevencijos ir valdymo veiksmingumą. Šie veiksmai grindžiami Romos aprūpinimo maistu principais⁸. Pripažįstama, kad aprūpinimo maistu strategijos turi būti parengtos pačių šalių pagal konkrečius poreikius, jose turi būti išlaikyta tinkama paramos gamybai šalyje ir maisto poreikių tenkinimo vykdant prekybą pusiausvyra.

Aprūpinimo maistu ir pirmojo TVT įgyvendinimo pažanga yra nevienoda geografiniu požiūriu ir gyventojų grupių atžvilgiu. Nors su aprūpinimu susijusių uždavinių kyla visame pasaulyje, didžiausia pažanga turi būti padaryta Afrikoje ir silpnose šalyse. Remiantis 2009 m. TVT ataskaita⁹, žmonių, kurie nepakankamai maitinasi, dalis Afrikoje į pietus nuo Sacharos sumažėjo nuo 32 % (1990–1992 m.) iki 29 % 2008 m. Pietų Azijos šalių, užimančių antrą vietą pagal žmonių, kurie nepakankamai maitinasi, rodiklį atitinkami duomenys yra 24 % ir 21 %¹⁰. Be to, naujausi duomenys rodo, kad silpnų šalių gyventojų, kenčiančių nuo nepakankamos mitybos, dalis yra 31,4 %, palyginti su 14,5 % kitose šalyse. Nors nepakankamos mitybos problema daugiausia būdinga kaimo vietovėms, besiplečiant miestams maisto nepakankamumo problema miestuose ilgainiui gali tapti itin opia.

ES pirmenybę turi teikti toms dėl maisto nepakankamumo kenčiančioms šalims, kurioms prasčiausiai sekasi siekti pirmojo TVT, visų pirma Afrikos šalims, taip pat Pietų Azijos šalims ir kitoms šalims (pvz., Bangladešas, Kambodža, Haitis, Nepalas, Rytų Timoras)¹¹. Atsižvelgiant į prastai įgyvendinamų susijusių TVT pobūdį, su moterimis susijusiems tikslams reikės skirti konkrečių investicijų¹².

Be to, esama įrodymų¹³, kad investicijos į smulkių ūkių sektorių duoda didžiausią grąžą skurdo mažinimo ir augimo požiūriu. Todėl naujojoje ES programoje daugiausia dėmesio skiriama smulkių ūkininkų pajamų didinimui ir pažeidžiamų bendruomenių atsparumo stiprinimui, žemės ūkį ir aprūpinimą maistu prioritetu laikančių šalių vystymosi pastangoms remti.

2.1. Maisto tiekimo galimybių didinimas

Numatoma, kad 2050 m. gyventojų skaičius išaugs iki 9 mlrd., o keičiantis mitybai ir didėjant pajamoms, maisto poreikis gali padidėti 70 %¹⁴. Tam būtina spartinti žemės ūkio gamybos augimą, įskaitant tose šalyse, kuriose gyventojų skaičius auga sparčiausiai. Daugelyje tokių

⁷ FAO (Maisto ir žemės ūkio organizacija). 1996 m. Romos deklaracija dėl pasaulio apsirūpinimo maistu ir Pasaulio aukščiausiojo lygio susitikimo maisto klausimais veiksmų planas.

⁸ 2009 m. Pasaulio aukščiausiojo lygio susitikime aprūpinimo maistu klausimais parengta deklaracija.

⁹ JT, 2009 m. Tūkstantmečio vystymosi tikslų ataskaita.

¹⁰ Vertinant absoliučiais skaičiais, daugiau negu pusė nepakankamai besimaitinančių pasaulio gyventojų (2009 m. 642 mln.) gyvena Azijos ir Ramiojo vandenyno regionuose; vertinant proporcingai, tokių gyventojų skaičius Afrikoje yra gerokai didesnis, o per pastarąjį dešimtmetį pažanga buvo ne tokia didelė.

¹¹ JT pažangos siekiant TVT statistiniai duomenys, r. www.devinfo.info/mdginfo2009/.

¹² Taip pat žr. SEC (2010) 265.

¹³ Pasaulio bankas, 2008 m. pasaulio vystymosi ataskaita.

¹⁴ Maisto ir žemės ūkio organizacija (FAO) (2009 m.). Kaip išmaitinti pasaulį 2050 m.

šalių dėl ribotų gamtinių išteklių ir klimato kaitos poveikio tokius išteklius būtina naudoti kuo veiksmingiau.

Daugelis skurstančių ir nuo alkio kenčiančių gyventojų gyvena kaimo vietovėse, kur žemės ūkis, įskaitant žemdirbystę, gyvulininkystę, žuvininkystę ir miškininkystę, yra pagrindinė ekonominė veikla. Vyrauja smulkūs ūkiai: apie 85 % besivystančių šalių ūkininkų turi mažiau nei 2 hektarus žemės. Mišriuose smulkiuose ūkiuose, kuriuose auginami javai ir galvijai, pagaminama apie pusę pasaulio maisto¹⁵. Todėl ES parama turėtų būti sutelkta į tvarią mažos apimties maisto gamybą, kuri leistų padidinti maisto tiekimą besivystančiose šalyse. Tokio pobūdžio gamybos poveikis yra įvairus: didinamos kaimo vietovių gamintojų pajamos ir stiprinamas jų atsparumas, daugiau maisto tiekama vartotojams, išlaikoma arba gerinama aplinkos būklės kokybė. Teikiant ES paramą smulkiems ūkininkams, pirmenybė turėtų būti teikiama intensyvesnės gamybos būdams, kurie yra tvarūs ir tausūs aplinkos atžvilgiu, kartu išlaikant įvairias žemės ūkio funkcijas. Tai reiškia, *inter alia*, žemės ūkio gamybai reikalingų žaliavų optimalų tiekimą, integruotą kenkėjų kontrolę, geresnį dirvos naudojimą ir vandentvarką, atsparias javų rūšis¹⁶. Kad tokio požiūrio būtų sėkmingai laikomasi, gamyba turi būti vertinama kaip vertės kūrimo grandinės dalis, turi būti užtikrinamos tinkamos galimybės gauti finansavimą, perdirbti produktus ir juos teikti rinkoms; svarbų vaidmenį galėtų atlikti mažos ir vidutinės įmonės ir kaimo vietovių mikrofinansavimo įstaigos. Esant tinkamoms sąlygoms, viešojo ir privačiojo sektoriaus partnerystė galėtų padėti didinti žemės ūkio našumą. ES ir jos valstybės narės taip pat turėtų remti iniciatyvas, kuriomis siekiama mažinti nuostolius po derliaus nuėmimo, didinti sandėliavimo pajėgumus ir spręsti su maisto sauga ir gyvūnų sveikata susijusius uždavinius.

Galimybė saugiai naudoti žemę ir užtikrintos žemėvaldos teisės yra būtinos sąlygos siekiant didinti smulkių ūkininkų našumą. Būtina veiksminga nacionalinė žemės politika ir teisės aktai, todėl vyriausybės prioritetu turėtų laikyti su žemės valdymu susijusius veiksmus. Šalims formuojant žemės ūkio, žemėtvarkos ir biodegalų politiką, ES ir valstybės narės turėtų skatinti atsižvelgti į problemas, susijusias su maisto tiekimo galimybėmis ir galimybėmis gauti maisto ir skatinti smulkių ūkininkų integraciją į gamybos grandines.

Be to, investuotojai, priimančios šalys ir kitos suinteresuotosios šalys turėtų remtis tarptautiniu mastu pripažintais principais, kad investuojant į žemės ūkį būtų gerbiamos žmogaus teisės, išsaugomi pragyvenimo šaltiniai ir gamtiniai ištekliai. ES ir jos valstybės narės, remdamosi Žemės politikos gairėmis¹⁷, turėtų teikti paramą, kad būtų parengti tarptautiniu mastu pripažįstami atsakingų investicijų į žemės ūkio paskirties žemę principai. Bus teikiama parama 2009 m. Žemės politikos gairių¹⁸ įgyvendinimui Afrikoje. Šalių partnerių vyriausybės, ūkininkų organizacijos ir kitos suinteresuotosios šalys bus skatinamos priimti sąmoningus sprendimus, padedančius užtikrinti užsienio investicijų tvarumą, kad šalis gautų didžiausią socialinę, ekonominę naudą ir būtų užtikrintas teigiamas poveikis aplinkai.

Maisto tiekimo didinimas reiškia paklausa grindžiamus mokslinius tyrimus ir inovacijas viešajame sektoriuje, pakankamą dėmesį skiriant tradicinėms žinioms ir skirtingoms javų kultūroms (įskaitant vietos kultūras) ir užtikrinant, kad inovacijos būtų prieinamos ūkininkams ir atitiktų jų poreikius. ES ir jos valstybės narės turėtų remti mokslinius tyrimus ir

¹⁵ 2010 m. vasario 12 d. žurnalas *Science*, p. 822–825.

¹⁶ 2009 m. žemės ūkio žinių, mokslo ir vystymosi technologijų tarptautinis vertinimas.

¹⁷ Įskaitant 2004 m. ES gaires žemės politikos kūrimui ir reformų procesams besivystančiose šalyse remti.

¹⁸ Afrikos Sąjunga, Azijos plėtros bankas ir Afrikos ekonomikos komisija; Afrikos žemės politikos programa ir gairės, kurioms pritaria 2009 m. liepos mėn. Afrikos Sąjungos viršūnių susitikime.

inovacijas, kurie duoda akivaizdžios naudos smulkiems ūkininkams, taip pat padeda prisitaikyti prie klimato kaitos ir didina atsparumą nepalankioms sąlygoms, sausrui ir potvyniams, kartu išlaikant kuo didesnę javų biologinę įvairovę ir galimybes jų gauti. Teikiant paramą turėtų būti atsižvelgiama į pagalbą gaunančių šalių nurodytus poreikius ir spėjtinus uždavinius, remiantis šalių turima objektyvia informacija apie bet kokių naujų technologijų naudą ir pavojus, taip pat remtis patikimu nacionaliniu reglamentavimo pagrindu ir gebėjimu vykdyti teisės aktus. Turėtų būti remiamas toks intelektinės nuosavybės teisių režimas, pagal kurį neturtingi ūkininkai galėtų kuo lengviau naudotis naujomis technologijomis ir gauti tinkamą žaliavų. Be to, reikėtų tirti prisitaikymo prie klimato kaitos ir padarinių švelninimo sinergijas ir plėtoti skatinamąsias struktūras, pavyzdžiui, susiejant žemės ūkį su anglies dioksido rinka.

Tarptautinė prekyba galėtų padėti didinti maisto tiekimą rinkoje užtikrinant didesnę maisto kiekį ir įvairovę. Maisto tiekimą taip pat būtų galima padidinti sujungus regionines žemės ūkio ir maisto rinkas, sudarant palankesnes sąlygas prekybos srautus nukreipti iš perteklių turinčių regionų į vietas, kur yra nepriteklūs. ES ir jos valstybės narės turėtų remti politikos kryptį, taisyklių ir teisės aktų standartizavimą ir suvienodinimą, kad būtų formuojama regiono lygmeniu integruota žemės ūkio politika. Be to, ES ir jos valstybės narės pripažįsta, kad atsižvelgiant į kylančius aprūpinimo maistu uždavinius tiek nacionaliniu, tiek regiono lygmeniu, besivystančios šalys gali pasinaudoti esamos prekybos politikos teikiama galimybėmis, įskaitant pasienio priemones. Tikslas – tvari žemės ūkio ir maisto gamybos grandinė.

2.2. Galimybių gauti maisto didinimas

Galimybės gauti maisto pirmiausia turėtų būti didinamos kuriant geresnes užimtumo ir pajamų duodančios veiklos sąlygas tiek mieste, tiek kaimo vietovėse, taip pat įvairinant užimtumą ir pajamų duodančią veiklą ir prekybą ir tokiu būdu užtikrinant, kad kuo daugiau žmonių galėtų lengviau gauti maisto. Šiuos veiksmus turėtų papildyti socialinių išmokų mechanizmai. ES ir jos valstybės narės turėtų padėti šalims partnerėms sukurti ir valdyti socialinius mechanizmus pažeidžiamoms gyventojų grupėms, visų pirma moterims, remti. Bus keičiamasi patirtimi apie sėkmingai veikiančius mechanizmus ir teikiama parama veikiančios socialinių išmokų sistemoms. Deramas dėmesys bus skirtas saugumo tinklo priemonių taikymo nutraukimo strategijoms. Mechanizmai turi būti veiksmingi, prieinami ir lankstūs, per krizes juos turi būti galima lengvai išplėsti. Į mechanizmus paprastai turėtų būti įtrauktas svarbus mitybos aspektas, siekiant padėti toms grupėms, kurių tinkama mityba padėtų pasiekti ketvirtojo TVT (sumažinti vaikų mirtingumą) ir penktojo TVT (gerinti moterų sveikatą).

Kaimo vietovėse darbo vietos turėtų būti kuriamos žemės ūkio produktų perdirbimo sektoriuje, daugiausiai mažose ir vidutinėse įmonėse, sudarant palankias sąlygas naudoti finansinėmis paslaugomis. Be to, kaimo vietovių saugumo tinklai¹⁹ turėtų būti kuriami siekiant padėti pažeidžiamiesiems namų ūkiams, kurie gali teikti darbo jėgą. Našūs saugumo tinklai padės kurti geresnes gamybos sąlygas kaimo vietovėse ir padidins galimybes tiesiogiai gauti maisto.

Apskritai galimybės gauti maisto gali būti gerinamos laikantis „Teisės gauti maisto“ principo, kaip nustatyta *Savanoriškose gairėse laipsniškam teisės gauti maisto įtvirtinimui paremti*

¹⁹ Įskaitant našius namų ūkius, kurie pasitelkia darbo jėgą infrastruktūrai kaimo vietovėse statyti ar eksploatuoti.

*užtikrinant nacionalinį aprūpinimą maistu*²⁰. ES ir jos valstybės narės turėtų remti šių gairių taikymą besivystančiose šalyse, įskaitant paramą kuriant „Teisės gauti maisto“ principu pagrįstą politinį ir teisinį pagrindą. Tai reiškia paramą strategijoms, kurioms siekiama šalinti pagrindines alkio priežastis, labiausiai socialiai atskirtoms grupėms suteikti daugiau galių kuriant, įgyvendinant ir stebint nacionalines programas, taip pat kurti ir stiprinti kompensavimo mechanizmus.

2.3. Vartojamo maisto kokybės gerinimas

Nustatyta, kad dėl nepakankamos mitybos kasmet miršta 3,5 mln. moterų ir vaikų²¹; trečdalis ligų, kuriomis serga vaikai iki penkerių metų, yra susijusios su nepakankama mityba. Nuo vitaminų ir mineralinių medžiagų trūkumo²² pasaulyje kenčia iki 2 mlrd. žmonių. Didžiausią žalą nepakankama mityba padaro nėštumo metu ir per dvejus pirmuosius gyvenimo metus; fiziniam ir pažintiniui gebėjimų vystymuisi dažnai padaroma neatitaisoma žala. Pirmenybė turėtų būti teikiama veiksams, skirtiems padėti nėščioms ir maitinančioms moterims ir vaikams iki penkerių metų (ypatingą dėmesį skiriant vaikams iki dvejų metų)²³.

ES ir jos valstybės narės turėti teikti paramą formuoti mitybos politiką ir strategijas, rengti su mityba susijusius mokymus ir švietimo programas, kurti žemės ūkio, sveikatos priežiūros, švietimo ir socialinės apsaugos sektorių derinimo mechanizmus. Į su žemės ūkiu susijusias programas ateityje turėtų būti įtrauktas mitybos aspektas. Tai galėtų būti smulkių ūkininkų veiklos įvairinimas, mikroelementais turtingo maisto, ypač vietos kultūrų ir rūšių auginimo skatinimas, su mityba susijusių rezultatų stebėjimas, parama atliekant žemės ūkio srities mokslinius tyrimus, susijusius su mityba.

Siekiant mitybos aspektą įtraukti į šalies aprūpinimo maistu strategijas ir programas, būtinas politinis vadovavimas ir daugiasektoris derinimas šalies lygmeniu, skatinantis rengti integruotus daugiasektorius veiksmus. ES ir valstybės narės turėtų skatinti sąsajas su nacionalinėmis sveikatos strategijomis, pagal kurias numatytos su mityba susijusios pagrindinės paslaugos ir gyventojų mitybos būklės stebėjimas.

2.4 Krizių prevencijos ir valdymo gerinimas

Kaimo vietovių gamintojai ir bendruomenės turi būti atsparūs su maistu susijusių krizių poveikiui. Dažnai krizėms įveikti trumpuoju laikotarpiu pasitelkiamos *ad hoc* humanitarinės pagalbos priemonės; vis dėlto būtina kurti ir išlaikyti kitus mechanizmus ir pajėgumus, padedančius mažinti krizių riziką ir poveikį. Glaudus humanitarinės pagalbos ir paramos vystymuisi teikėjų ir priemonių ryšis yra itin svarbus ir turėtų būti skatinamas remiantis Pagalbos, atstatymo ir vystymosi susiejimo principais.

ES ir jos valstybės narės turėtų dėti daugiau pastangų remti besivystančių šalių glaudesnę regioninę integraciją, nes tokiu būdu galima užkirsti kelią ekonominėms, politinėms ir aprūpinimo maistu krizėms ir švelninti jų poveikį.

Nacionalinės ar regioninės išankstinio perspėjimo sistemos, kurias pasitelkus galima numatyti grėšiančias nelaimes, turėtų būti stiprinamos, o jei jų nėra, jos turėtų būti kuriamos, ir turėtų

²⁰ Priimtose Maisto ir žemės ūkio organizacijos tarybos 2004 m.

²¹ 2008 m. *Lancet*, Nr. 371; p. 243–260.

²² Jodas, geležis, cinkas, vitaminai A ir B, kiti vitaminai.

²³ COM(2010) xxx, „ES vaidmuo sprendžiant visuotinės sveikatos uždavinius“.

būti geriau susietos su sprendimus priimančiomis ir pagalbą teikiančiomis organizacijomis. Į sistemas, kuriose kaupiami meteorologiniai duomenys, informacija apie mitybą, derlių, gyvūnų ligų protrūkius ir rinkos kainas, duomenys turi būti teikiami visais, įskaitant bendrijos, lygmenimis. ES ir jos valstybės narės turėtų remti su sprendimais susijusį stebėjimą ir informacijos sistemas, taip pat pasitelkdamos Komisijos darbą²⁴.

Vykdamas kainų svyravimo uždaviniams spręsti skirtą politiką galima spręsti kainų svyravimo uždavinį arba jo poveikį. Siekiant švelninti kainų svyravimo poveikį, būtina gerinti maisto produktų atsargų ir jų panaudojimo rodiklį, sudarant geresnes sąlygas didinti gamybą ir laikyti reikiamus atsargų kiekius, daugiausia pas privačius prekybininkus. Be to, nereikėtų varžyti pagrindinių maisto produktų eksporto. ES ir valstybės narės turėtų padėti gerinti maisto rinkos veikimą pasauliniu, regioniniu ir nacionaliniu lygmeniu. Šio tikslo galima siekti rinkos skaidrumo priemonėmis (informacija apie gamybą, atsargas, kainas ir pan.), skatinant maisto produktų sandėliavimą, o prireikus, ir vietas ir (arba) nacionalinius maisto rezervus. Kainų svyravimo poveikį galima švelninti įvairiomis priemonėmis, pvz., kuriant kintamo dydžio saugumo tinklus, aprūpinimo maistu informacijos sistemas, pasitelkiant draudimą (draudimas nuo nepalankių oro sąlygų ir draudimas atsižvelgiant į nustatytus rodiklius), didinant pajėgumus naudoti kainų rizikos valdymo priemones.

3. INVESTICIJŲ APRŪPINIMO MAISTU SRITYJE VEIKSMINGUMO DIDINIMAS

Siekiant didinti investicijų aprūpinimo maistu srityje veiksmingumą, ES ir jos valstybės narės dėmesį turi sutelkti į tris sąlygas.

3.1. Nacionalinės ir regioninės žemės ūkio ir aprūpinimo maistu politikos kryptys ir strategijos

Siekiant apčiuopiamų rezultatų, paramos programomis turi būti remiamos nacionalinės ir regioninės žemės ūkio ir aprūpinimo maistu politikos kryptys ir reformos, taip pat su žeme, vandeniu ir biodegalais susijusios politikos kryptys, kartu iki galo atsižvelgiant į klimato kaitos keliamus uždavinius. Pastarieji turi būti neatskiriama bendrų skurdo mažinimo strategijų dalis. Aprūpinimo maistu tikslai ir siekiai turėtų būti labiau įtraukti į šalių partnerių kitų sektorių politikos kryptis, pvz., transporto, infrastruktūros, žuvininkystės, sveikatos priežiūros ir švietimo politiką. Svarbu, kad ūkininkų organizacijos, pilietinė visuomenė, privatusis sektorius, pažeidžiamos grupės ir kitos suinteresuotosios šalys dalyvautų rengiant ir peržiūrint šias politikos kryptis. Šiuo požiūriu ES parama vystymuisi turėtų būti naudojama politikos formavimo pajėgumams ir derinimo tarp skirtingų sektorių mechanizmams remti.

Šie principai įtvirtinti Išsamioje Afrikos žemės ūkio vystymosi programoje, kurią nuo 2007 m. remia ES ir valstybės narės²⁵. Šiai programai ES turėtų skirti daugiau paramos. Azijoje reikėtų stiprinti regioninį bendradarbiavimą įgyvendinant su mityba susijusias iniciatyvas.

²⁴ Žr. bendrą darbą Integruotos aprūpinimo maistu būklės klasifikacijos srityje, taip pat žr. <http://www.ipcinfo.org>.

²⁵ COM (2007) 440.

3.2. ES intervencijų vienodinimas

ES požiūris į aprūpinimą maistu besivystančiose šalyse turėtų būti grindžiamas Paryžiaus deklaracija dėl pagalbos veiksmingumo, Akros veiksmų darbotvarke, taip pat ES darbo pasidalijimo elgesio kodeksu. ES ir jos valstybės narės turėtų nustatyti regionus ir šalis, kuriose užduotys bus paskirstytos remiantis santykinu pranašumu, ir derinti veiksmus vadovaujant pagrindiniam pagalbos teikėjui.

Norėdamos padėti šalims partnerėms spręsti maisto nepakankamumo uždavinį, tiek ES, tiek valstybės narės gali pasitelkti keletą politikos programų ir finansavimo priemonių. Glaudžiau derinant politikos kryptis ir vienoms priemonėms papildant kitas, taip pat derinant su privačiomis investicijomis, būtų galima padidinti veiksmų efektyvumą.

Vystymosi politikos darna²⁶ aprūpinimo maistu srityje bus skatinama įvairiomis priemonėmis, įskaitant žemės ūkio, prekybos, žuvininkystės, klimato kaitos, aplinkos ir mokslinių tyrimų srities priemones. Bendrosios žemės ūkio politikos reforma padėjo didinti darną, o ateityje vykdant reformas bus atsižvelgiama į visuotinius su aprūpinimu maistu susijusius tikslus. Būsima bendrosios žuvininkystės politikos reforma padės didinti Europos žuvininkystės politikos bei praktikos ir vystymosi tikslų darną. Galiausiai užbaigus Dohos vystymosi darbotvarkės derybas ir pasiekus darnių, išsamių ir tikslingų rezultatų būtų sustiprinta tarptautinė prekybos sistema ir padarytas teigiamas poveikis aprūpinimui maistu.

3.3. Tarptautinės valdymo sistemos darnos didinimas

ES ir jos valstybės narės turėtų stiprinti tarptautinio aprūpinimo maistu valdymo darną ir remti Aprūpinimo maistu pasaulyje komiteto reformą, kad jis taptų svarbiausia pasauline aprūpinimo maistu institucija. Pertvarkytas komitetas turėtų siekti įgyti kitų svarbių sričių, darančių poveikį aprūpinimui maistu, įskaitant pagalbą maistu ir mitybą, priežiūros funkciją.

Būtina toliau racionalizuoti trijų Romoje įsteigtų agentūrų – Maisto ir žemės ūkio organizacijos, Pasaulio maisto programos, Tarptautinio žemės ūkio plėtros fondo – prioritetus ir glaudžiau derinti jų veiklą, kad būtų kuriamos sinergijos. JT sistemos reforma ir vykstanti Maisto ir žemės ūkio organizacijos funkcijų ir prioritetų peržiūra sudaro galimybes gerinti kokybę ir didinti veiksmingumą. ES turėtų toliau glaudžiai bendradarbiauti su JT generaliniu sekretoriumi aprūpinimo maistu klausimais ir stiprinti dialogą su Romoje esančiomis agentūromis, remti glaudesnę agentūrų veiklos derinimą, o prireikus, perorientuoti jų įgaliojimus ir veiklą atsižvelgiant į sąlyginį pranašumą. Maisto ir žemės ūkio organizacijos veiklos sritis – žinios ir politinės konsultacijos, Tarptautinio žemės ūkio plėtros fondo veiklos sritis – ilgalaikės tvarios investicijos, Pasaulio maisto programos veiklos sritis – ekstremalios sąlygos ir pažeidžiamumo situacijos.

4. PRIORITETAI

Praėjus dešimčiai metų nuo TVT patvirtinimo, ES turi sustiprinti bendradarbiavimą aprūpinimo maistu srityje. Pagal šią politikos programą ES prioritetu turėtų būti parama aprūpinimui maistu silpnose šalyse. Tai yra pagrindinis prioritetas Afrikoje, kur beveik 80 % nuo nepakankamos mitybos kenčiančių žmonių gyvena silpnose valstybėse, tai taip pat aktualu kai kuriose Pietų Azijos dalyse. Kad parama būtų veiksminga, ji turi būti pritaikyta

²⁶ Vystymosi politikos darnos darbo programa 2010–2013 m., 2010 m. balandžio mėn.

prie šalių sąlygų ir apimti politikos kryptių ir strategijų rengimą ir didesnių galių labiausiai pažeidžiamiesiems gyventojams suteikimą. Nors būtina spręsti visų keturių sričių klausimus, ES pirmenybę turėtų skirti keturiems platiems ir tarpusavyje susijusiems aspektams: smulkių ūkininkų veiklos plėtojimui, valdymui, regioninei integracijai ir pagalbos mechanizmams pažeidžiamų gyventojų grupėms. Šiose srityse ES ir jos valstybės narės turėtų:

4.1. Stiprinti smulkių ūkininkų atsparumą ir kaimo gyventojų pragyvenimo šaltinius

- Daugiausia dėmesio skirti smulkių ūkininkų, visų pirma moterų, ekologiškų ūkių našumui didinti, teikiant paramą veiksmingoms ir tvarioms nacionalinės politikos kryptims, strategijoms ir teisiniam pagrindui kurti, remti lygiateisiškas ir tvarias galimybes naudoti išteklius, įskaitant žemę, vandenį, (mikro) kreditus ir žemės ūkio gamybai reikalingas kitas žaliavas.
- Didinti paklausa grindžiamiems žemės ūkio moksliniams tyrimams, vystymuisi, plėtrai ir inovacijoms skirtą paramą, kad iki 2015 m. ji padidėtų 50 %. Moksliniai tyrimai viešajame sektoriuje turėtų būti grindžiami tradicinėmis žiniomis ir naujomis technologijomis. Neturėtų būti skatinamos netvarios arba su nacionaliniais pajėgumais reguliuoti ir valdyti riziką nesuderinamos technologijos.
- Aktyviai remti pilietinės visuomenės ir ūkininkų organizacijų dalyvavimą politikos formavimo procese ir mokslinių tyrimų programose, skatinti jų dalyvavimą įgyvendinant ir vertinant vyriausybės programas. Šiuo požiūriu reikėtų skatinti ES ir besivystančių šalių ūkininkų organizacijas užmegzti ryšius.
- Kartu su partneriais gerinti reglamentavimo ir institucines sąlygas atsakingoms privačioms investicijoms visuose žemės ūkio vertės grandinės lygiuose remti ir skatinti bendras viešojo ir privačiojo sektoriaus investicijas. Pažanga bus stebima ir aptariama pagal valdymo veiksmų planus.

4.2. Remti veiksmingą valdymą

- Smarkiai didinti paramą išsamiai Afrikos žemės ūkio vystymosi programai, veiksmingai pasidalijant darbus visose Afrikoje į pietus nuo Sacharos esančiose žemės ūkio šalyse iki 2015 m.
- Imtis bendros iniciatyvos su Afrikos Sąjunga, kad būtų sparčiau įgyvendinamos Afrikos žemės politikos gairės. Tam reikėtų parengti veiksmų planą, skirtą tvarių didelių investicijų į žemės ūkio paskirties žemę principams ir gerajai patirčiai skatinti.
- Remti nacionalines ir tarptautines iniciatyvas, skirtas tvarių didelių vidaus ir užsienio investicijų į žemės ūkio paskirties žemę principams ir elgesio kodeksui nustatyti, sutelkiant dėmesį į žemės nuosavybės teisių apsaugą, galimybes smulkiems ūkininkams ir kaimo bendruomenėms saugiai naudoti žemę ir kitus gamtinius išteklius, ir tvarų tokių išteklių naudojimą.
- Pasauliniu lygiu remti Aprūpinimo maistu pasaulyje komiteto reformą, kad jis taptų svarbiausia institucija, derinančia pasaulines aprūpinimo maistu iniciatyvas.
- Remti glaudesnę Romoje įsteigtų JT agentūrų veiklos derinimą.

4.3. Remti regioninę žemės ūkio ir aprūpinimo maistu politiką

- Remti regioninės žemės ūkio politikos ir strategijų formavimą ir įgyvendinimą, įskaitant su galvijų valdymu ir maisto sauga susijusią politiką ir strategijas, siekti integruoti regionines maisto ir žemės ūkio rinkas. Su regioninėmis organizacijomis stiprinti politikos dialogą žemės ūkio, aprūpinimo maistu ir mitybos klausimais.

- Išankstinio perspėjimo tikslais stiprinti regionines ir nacionalines informacijos sistemas siekiant remti žemės ūkio, aprūpinimo maistu ir mitybos politikos kryptis.

4.4. Stiprinti pagalbos itin pažeidžiamoms gyventojų grupėms mechanizmus

- Remti šalių pastangas kurti ir valdyti tikslingą, lanksčią ir pagal šalių sąlygas pritaikytą socialinių išmokų politiką. Jei įmanoma, teikiant socialinę pagalbą turėtų būti siekiama kurti geresnes pajamų duodančios veiklos sąlygas, padedančias užtikrinti tvarias galimybes gauti maisto.
- Skatinti atsižvelgti į mitybos klausimą formuojant vystymosi politiką, ypač kai tai susiję su švietimu bei sveikatos priežiūra ir su šiomis sritimis susijusių gebėjimų ugdymu.
- Teikti specialią paramą pereinamojo laikotarpio ir pažeidžiamoms šalims, remiantis Pagalbos, atstatymo ir vystymosi susiejimo principais.